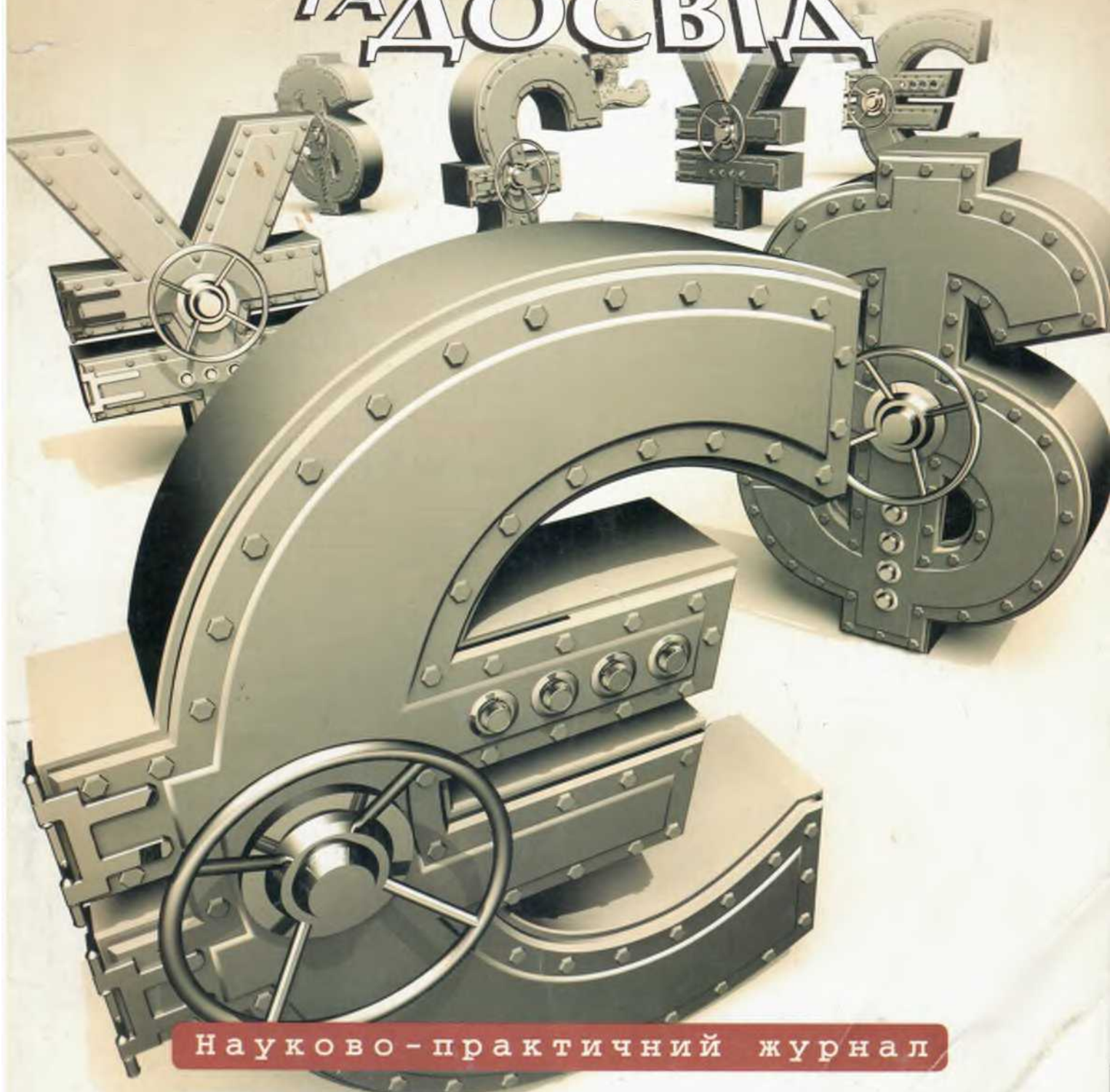

ІНВЕСТИЦІЇ.

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

Науково-практичний журнал

№ 9 травень 2011

Головний редактор:

Клименко А. П.,
ректор Чорноморського державного
університету імені Петра Могили, д.т.н.,
професор, Заслужений діяч науки і техніки
України, Президент Асоціації університетів
України

Заступники головного редактора:

Федоренко В. Г.,
ректор ІПК ДСЗУ, д.е.н., професор, Заслужений діяч
науки і техніки України, академік УАН
Корецький М. Х.,
д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і
техніки України

Відповідальний секретар:

Кучеренко Г. Б.

Члени редакційної колегії:

Бакуменко В. А., д.держ.упр., професор, проректор
з наукової роботи Академії муніципального управ-
ління

Бистряков І. К., д.е.н., професор, завідувач відділу
ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку НАН України»

Бутко М. П., д.е.н., професор, завідувач кафедри
Чернігівського державного технологічного універ-
ситету

Горлачук В. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри
Чорноморського державного університету імені
Петра Могили

Гречан А. П., д.е.н., професор, завідувач кафедри
Київського національного університету технологій
та дизайну

Груба Г. І., д.держ.упр., доцент, професор кафедри
Чорноморського державного університету імені
Петра Могили

Дацій Н. В., д.держ.упр., доцент, провідний
науковий співробітник відділу ДУ «Інститут
економіки природокористування та сталого
розвитку НАН України»

Дацій О. І., д.е.н., професор, завідувач відділу
ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку НАН України»

Денисенко М. П., д.е.н., професор, професор ка-
федри Київського національного університету тех-
нологій та дизайну

Дегтяр А. О., д.держ.упр., професор, завідувач ка-
федри Харківського регіонального інституту
державного управління НАДУ при Президентові
України

Ємельянов В. М., к.т.н., доцент, проректор-
директор Інституту державного управління
Чорноморського державного університету імені
Петра Могили

Кальниць Ю. Г., д.держ.упр., с.н.с., професор ка-
федри Чорноморського державного університету
імені Петра Могили

Кузьменко О. Б., д.е.н., професор, заступник
декана Чорноморського державного університету
імені Петра Могили

Мартищенко В. Ф., д.держ.упр., доцент, професор
кафедри НАДУ при Президентові України

Пісьмаченко А. М., д.держ.упр., професор,
професор кафедри Академії митної служби
України;

Плакідка В. Т., д.держ.упр., доцент, професор ка-
федри Чорноморського державного університету
імені Петра Могили

Плеханов Д. О., д.держ.упр., професор кафедри
Чорноморського державного університету імені
Петра Могили

Савченко О. Ф., д.е.н., професор, професор
кафедри Полтавського університету економіки та
торгівлі

Салига С. Я., д.е.н., професор, професор кафедри
Класичного приватного університету

Сиченко В. В., д.держ.упр., перший проректор
Дніпропетровського обласного інституту після-
дипломної педагогічної освіти

Шамрай В. О., д.держ.упр., професор, професор
кафедри Академії праці та соціальних відносин

ІНВЕСТИЦІЇ:

№ 9 травень 2011 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць.

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України, в яких можуть публікуватися
результати дисертаційних робіт на здобуття
наукових ступенів доктора і кандидата наук з
ЕКОНОМІКИ

(постанова президії ВАК України № 1-05/2
від 27.05.2009 р.),

ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(постанова президії ВАК України № 1-05/2
від 27.05.2009 р.)

Свідоцтво КВ № 17597-6447ПР від 29.03.2011 року
Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, а/с 61

Телефон: (044) 223-26-28, 537-14-33

Факс: (044) 458-10-73

E-mail: economy_2008@ukr.net

www.investplan.com.ua

Засновники:

Чорноморський державний університет імені

Петра Могили,

ТОВ "ДКС Центр"

Видавець:

ТОВ "ДКС Центр"

Відділ інформації

Стаднік С. Б.

Відділ реклами

Чурсіна А. М.

Коректор

Шестерикова О. В.

Комп'ютерна верстка

Полулященко А. В.

Технічне забезпечення

Ромашко Р. В.

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції.
Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе відповідальність
рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою Чорноморського
державного університету імені Петра Могили 28.04.11 р.

Підписано до друку 12.05.11р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 20,0.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 1205/1.

Віддруковано у ТОВ «ДКС центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД. 2011

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 9 травень 2011 р.

У НОМЕРІ:

Строгонова Т. В.

Дисциплінарні дослідження розвитку системи дистанційної освіти у вищих навчальних закладах 77

Куценко В.І., Гаращук О.В.

Післявузівська освіта в контексті інтеграції освіти і науки 82

Механізми державного управління

Горпик В. Г.

Раціональне управління фінансами як найважливіший елемент забезпечення ефективності і конкурентоспроможності держави 86

Гіндес О. Г.

Елементи економічного механізму природокористування 89

Плеханов Д. О.

Збалансування інтересів учасників агропромислових формувань 93

Гончаров Є. В.

Дослідження соціально-екологічних проблем підприємств Луганського регіону 96

Буренко Т. О.

Актуальні підходи до оцінювання ефективності системи надання державних адміністративних послуг в Україні 100

Гончарова В. Г.

Науково-методологічні підходи до формування державної підтримки малого підприємництва 104

Шевченко Н. О.

Розробка та реалізація пріоритетних напрямів аграрної політики 109

Акімов О. В.

Реалізація державної транспортної політики в умовах глобалізації та інтеграції 113

Нові видання

Ковальчук Т. Т.

Рецензія на монографію «Система економічної безпеки логістичних утворень» (автор — Алькема В. Г.) 116

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

- відомості про автора (авторів): ім'я, по батькові, прізвище, вчене звання, вчений ступінь, посада і місце роботи, службова і домашня адреси (з поштовим індексом), контактний телефон; -УДК;
- назва статті мовою оригіналу та англійською мовою;
- коротка анотація (2–4 речення) мовою оригіналу та англійською мовою;
- ключові слова;
- текст статті повинен мати такі необхідні елементи: вступ (формулюється наукова проблема, ступінь її вивченості, актуальність тієї частини проблеми, якій присвячена стаття), постановка задачі (формулюються мета і методи дослідження), результати (викладається система доведень запропонованої гіпотези, обґрунтовуються наукові результати), висновки (вказується наукова новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження, перспективи подальших розробок з цієї теми). Розділи повинні бути виділені;
 - обов'язковий список використаних джерел у кінці статті;
 - обсяг статті – 12 – 25 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків);
 - шрифти найпоширенішого типу, текстовий шрифт та шрифт формул повинні бути різними;
 - ілюстративний матеріал повинен бути поданий чітко і якісно у чорно-білому вигляді. Посилання на ілюстрації в тексті статті обов'язкові. До графіків та діаграм мають бути подані таблиці, на основі яких вони збудовані;
 - разом із друкованою статтею треба подати її електронний варіант на CD носії або електронною поштою. Файл статті повинен бути збережений у форматі DOC для MS Word, Схеми, рисунки та фотографії слід записувати окремими графічними файлами форматів TIF, BMP, JPG, в імені яких зазначається номер ілюстрації у статті, наприклад pict 4. tif.

Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків то стилю автора). Надані матеріали не повертаються.

Адреса редакції: 04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

для листування: 04112, м. Київ, а/с 61; economy_2008@ukr.net

Тел.: (044) 458-10-73, 223-26-28, 537-14-33

*Т. В. Строгонова,
аспірант, Класичний Приватний університет, м. Запоріжжя*

ДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена аналізу дисциплінарних досліджень проблем розвитку дистанційної освіти з метою реінтеграції знань, що є передумовою підвищення ефективності розвитку дистанційної освіти в умовах становлення інформаційної економіки.

This study had purposes: to develop a categorization of research areas in distance education; to identify the most important for efficiency and effectiveness of distance education research areas.

Ключове слово: інформаційна економіка, дистанційна освіта, інноваційна економіка.

ВСТУП

В умовах становлення постіндустріального суспільства інформація та креативність перетворюється в головні елементи продуктивних сил. Інтелектуальний капітал набуває ознаки домінуючого фактора виробництва, освіта — інституту, що впливає на економічне зростання та стає об'єктом інвестицій, а знання стають ключовим економічним ресурсом.

Дистанційна освіта є найсучаснішою формою отримання знань, тому проблема управління розвитком системи дистанційної освіти є актуальною. Дослідженням в галузі управління освітою та дистанційною освітою (ДО), зокрема, присвячені праці видатних вітчизняних та закордонних вчених. Серед вчених, які займаються проблемами розвитку дистанційної освіти є фахівці з педагогічних, психологічних, технічних, філософських, економічних, біологічних наук.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є узагальнення досліджень, що проводились в педагогічних, філософських, біологічних, технічних, психологічних науках; виокремлення їх впливу на економічні аспекти розвитку системи дистанційної освіти, побудова системи взаємозв'язків принципів освіти з фундаментальними дослідженнями та освітніми технологіями.

Методи дослідження — загальні: діалектичний метод для визначення понять "розвиток освіти", розвиток ДО, зокрема, з точки зору окремих дисциплін: філософії, психології тощо та аналізу протиріч, що виникають у процесі розвитку системи ДО. Загальнонаукові та спеціальні методи: історичний, еволюційної епістемології К. Поппера для визначення наукових дисциплін, дослідження яких впливають на розвиток ДО. Використовувалась теорія інформаційного суспільства для визначення характерних властивостей сучасної системи освіти. Методи групування та класифікації для визна-

чення основних напрямів сучасних досліджень проблем розвитку освіти, зокрема дистанційної. Методи аналізу та синтезу для визначення особливостей ДО.

РЕЗУЛЬТАТИ

Після майже двовікового панування в економічній науці парадигми теорії розподілу праці, заснованої на розподілі знань, все більшою кількістю сучасних вчених економістів усвідомлюється необхідність реінтеграції знань як передумови реінтеграції праці і робіт; створення передумов для поєднання спеціалізованих і практично орієнтованих знань в єдине, цілісне знання, що допомагає соціально-економічним системам виживати в конкурентному середовищі; розробки ефективних систем швидкого переміщення знань з їх неявної (імпліцитної) форми в явну форму — в сферу, в якій вони є загальним надбанням фахівців, де знання вбудовані в товари і послуги, що доставляються споживачеві

В історії людського суспільства глобальні цілі виховання та освіти ЗМІНЮЮТЬСЯ відповідно до філософських концепцій, психолого-педагогічних теорій, вимог суспільства до освіти. Еволюція наукових поглядів на освіту дозволяє виявити зростання концентрації досліджень представниками різних наук на проблемах розвитку освіти та управління цим процесом (рис. 1).

Психологи розглядають розвиток освіти як вдосконалення дій або досвіду, що формує вплив на розум, характер або фізичні здібності особистості. Філософи — як процес розвитку саморозвитку особистості, пов'язаний з оволодінням соціально-значущого досвіду людства, втіленому в знаннях, уміннях, творчій діяльності та емоційно-ціннісному відношенні до світу. Соціологи вважають, що розвиток освіти — це поліпшення функцій соціального інституту, який є необхідною умовою діяльності особистості та суспільства щодо збереження та розвитку матеріальної та духовної культури. Педагоги — як удосконалення змісту, технологій та

методів виховання та навчання спеціально організованої цілеспрямованої і систематичної діяльності для формування людини. У технічному сенсі розвиток освіти розглядається як інтенсифікація процесу в суспільстві свідомої передачі накопичених знань, навичок та цінностей від одного покоління до іншого. З точки зору економістів, розвиток освіти є удосконаленням роботи галузі економіки, що відповідає за відтворення людського капіталу, професійно-освітнього складу населення. Розглянемо докладніше сучасні наукові підходи до розвитку освіти.

На сьогоднішній день дослідження проблем сучасної освіти набули постійного характеру, сформувалися напрями досліджень (рис. 2). Сучасний розвиток системи освіти у своїх основних рисах склався під впливом певних філософських ідей. Філософія з самого початку свого виникнення і до наших днів формулювала нові цінності та межі освіти. Філософи-науковці, інтегруючи теоретико-методологічний апарат

загальної філософії і знання, накопичені спеціальними науками, виробляють ставлення до педагогічної дійсності і висувають можливі концептуальні варіанти її перетворення. Філософські концепції формують світогляд, систему ідей і поглядів на розвиток освіти і дозволяють виділити внутрішні й зовнішні чинники, що впливають на нього.

Традиційні технократичні ціннісні орієнтири сучасної освіти є неефективними для забезпечення сталого розвитку інформаційного суспільства. Нова роль освіти не просто як галузі економіки, спрямованої на підготовку фахівців для різних сфер людської життєдіяльності, а як генератора культурних цінностей суспільства, що здійснює випереджаюче проектування життя, висвітлена в роботах [1; 2]. В роботах [3–5] розглядаються наслідки інноваційного підходу — протистояння технократизму і гуманізму; вплив освіти на формування духовного світу людини як особистості, її світогляду; розуміння своєї ролі і місця в соціумі, у виробництві, у взаємовідносинах з навколишнім природним середовищем, а також наслідків своєї діяльності. Авторами запропоновано заходи задля реалізації принципів гуманістичної парадигми освіти (розвитку здатності людини до самовдосконалення, самонавчання та самовиховання впродовж всього життя) — індивідуалізація всіх форм освіти, розгалуження дистанційної форми навчання, електронної педагогіки, самоосвіти і самовиховання, освіти протягом життя.

Прагнення особистості до самовдосконалення та самореалізації — це духовна потреба вищого рівня, яка має бути стимулом і мотивацією людини до навчання в інформаційному суспільстві. Але сучасне соціально-економічне становище, низький рівень життя населення зумовлюють домінування у молоді, за класифікацією А. Маслоу [6], так званих екзистенціальних потреб: безпеки існування, комфорту, сталості умов життя. В роботі [7] виявлено зміст глибоких внутрішньоособистісних конфліктів сучасних студентів: переживання з приводу власного здоров'я, сімейного благополуччя та матеріально забезпеченого життя. Потреби більш високого рівня — духовні: пізнання; творчість; свобода; актив

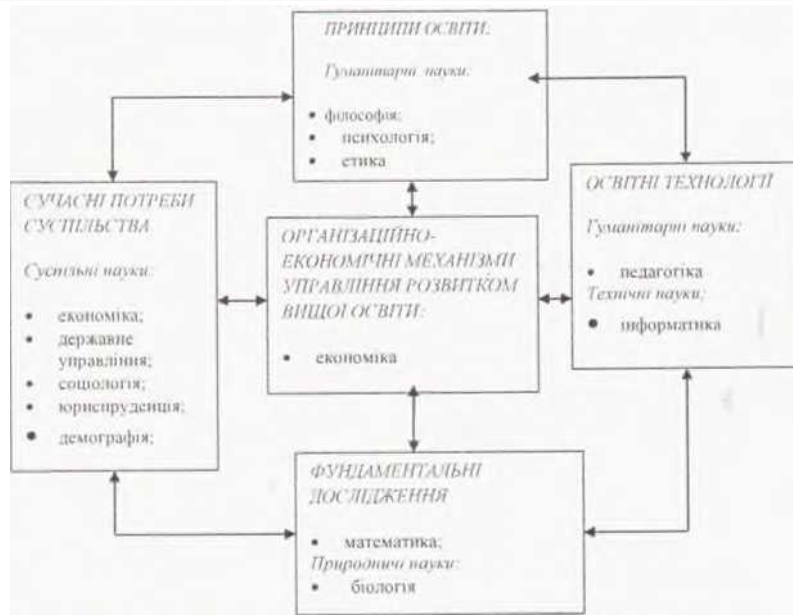

Рис. 1. Міждисциплінарний характер досліджень управління розвитком вищої освіти

не, діяльне життя; цікава робота — не є характерними властивостями психологічного портрету українських студентів. Інтелектуальна бідність психологічного портрету, на наш погляд, може свідчити як про низький рівень життя студентства, так і про недоліки сучасної освітньої системи, в якій не виконується одне з центральних завдань формування особистості — виховання потреб.

Особливістю систем дистанційної освіти (СДО) є відсутність міжособистісного "живого" спілкування між викладачем та студентами, а фактично — відсутність процесу виховної роботи. Тому при організації роботи СДО необхідно інвестувати кошти у придбання, насамперед, таких автоматизованих навчальних систем (АНС), автомати або агенти яких дозволяють застосовувати психологічні технології. Метою застосування психологічних технологій у АНС є формування у студентів СДО потреб та мотивацій вищого рівня; запобігання виникнення станів депривації та фрустрації в процесі навчання, негативно забарвлених емоційних конфліктів, викликаних відсутністю особистісного контакту в СДО і, таким чином, підвищення ефективності навчання, засвоєння знань, формування активної гуманної особистості. Особливий інтерес представляють результати наукових досліджень у галузях педагогічної, соціальної та когнітивної психології.

Різномічні сучасні наукові спостереження свідчать, що зростаючий рівень суспільного виробництва, ускладнення професійних обов'язків зумовили підвищення вимог до працездатності людини, коли в певні моменти виникає невідповідність між психобіологічними властивостями людини, вимогами сучасного виробництва і темпами оволодіння професійними знаннями. Особливістю ДО, яка ускладнює навчальні навантаження, є робота студента в ергономічній системі "людина — комп'ютер", наслідками якої є психоемоційне напруження та зміна біофізичних параметрів студентів. У роботах [8–9] запропоновано методику психофізіологічної адаптації студентів до умов навчання; оптимізації функціонального стану людини з метою корекції та запобігання явищ психоемоційної дезадаптації студентів, що виникають у них

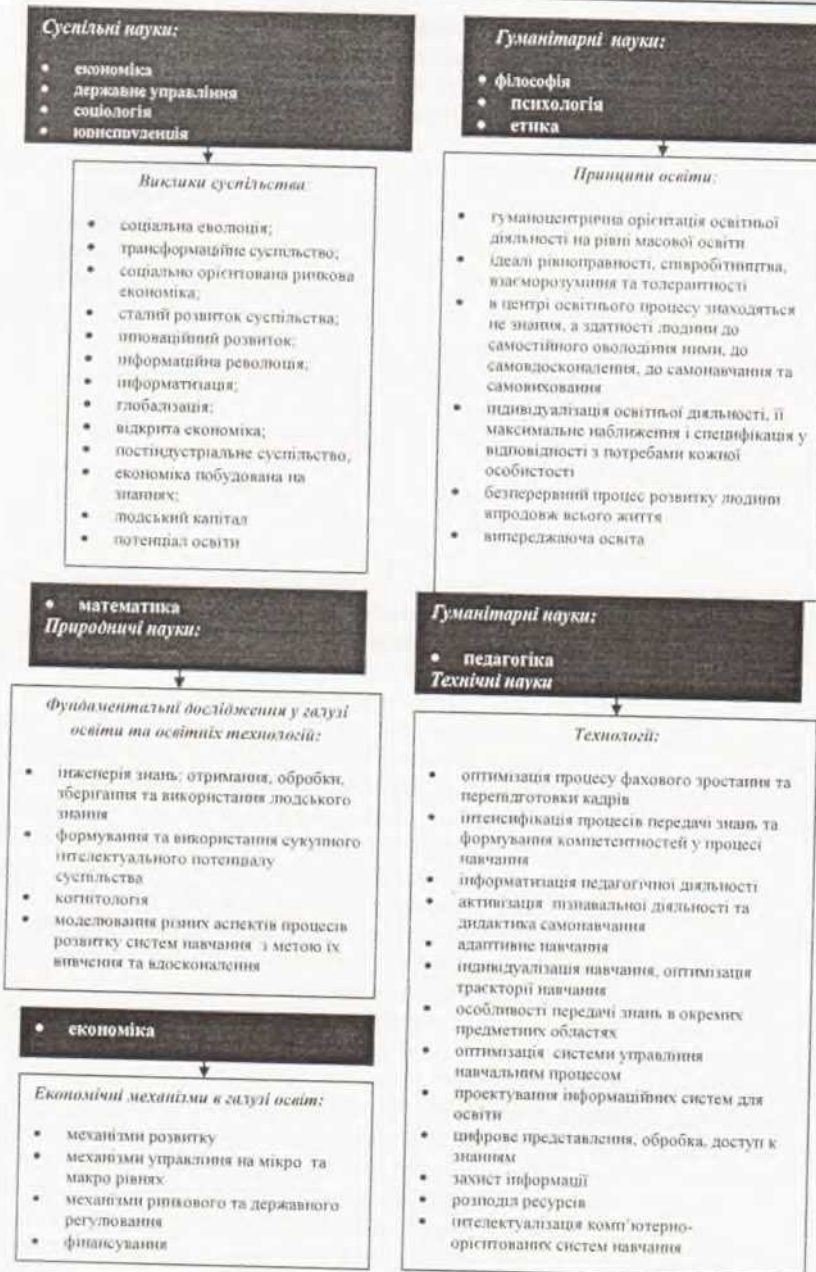

Рис. 2 Основні напрями сучасних досліджень проблеми розвитку освіти в Україні

в процесі навчання; розвитку в студентах властивостей високої адаптації до навчальних навантажень та стійкості до стресу як професійно важливих якостей на етапі професіоналізації. Ці дослідження необхідно доробити, поширивши їх на ДО, приділивши увагу таким аспектам особливості мислення, емоційної сфери, які формуються в процесі тривалої взаємодії з комп'ютером; структура розумової діяльності людини і в умовах автоматизації; психологічні проблеми та наслідки комп'ютеризації; розвиток інтелектуальних здібностей особистості, логічного, прогностичного та оперативного мислення; ділова спрямованість та наполегливість у подоланні труднощів, точність тощо. Отримані авторами результати та методику необхідно використати при проектуванні комп'ютерних систем навчання, які можуть, наприклад, вести моніторинг, виконати експрес-діагностику психофізіологічного та емоційного стану дистанційного студента.

Українська школа педагогіки збагатила досвід світової педагогічної думки відомими концепціями гуманістичної педагогіки, які принесли світову славу її авторам. Кількість сучасних наукових праць свідчить про продовження традицій та потужний потенціал української педагогічної школи [13–14]. Доробки сучасних науковців охоплюють різну тематику наукових досліджень освіти, в тому числі: наукове забезпечення дистанційного навчання; організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти за кордоном та в Україні; психолого-педагогічні аспекти і технології створення дистанційних курсів; перспективи розвитку ДО у ВИЗ України та за кордоном; моделювання і прогнозування його розвитку; контроль знань та їх оцінювання; дистанційне навчання іноземним мовам; розроблення і використання мультимедіа і комп'ютерів при викладанні різних предметів; маркетинг ДО та якість дистанційного навчання.

Але, незважаючи на велику кількість наукових

Рівень працездатності людини залежить від стану здоров'я. Супутники навчальних навантажень — вимушена нерухомість, стреси негативно впливають на стан серцево-судинної системи студентів; вищі психічних та вегетативних функцій; властивості нервової системи в процесі переробки інформації різного ступеня складності, від яких залежать психофізіологічні показники людини (увага, пам'ять, прийняття рішень, психофізіологічна надійність, адаптивність, генеральна та поточна домінуюча мотивація), необхідних для інтенсивної розумової праці. В роботах [10–11] отримані результати, які є дуже важливими для розробки та здійснення диференціального підходу в навчальній діяльності, особливо в умовах дистанційного навчання. Для оптимізації навчального процесу, профілактики виникнення несприятливих зрушень у діяльності центральної нервової системи, успішної самостійної роботи можна формувати індивідуальну траєкторію навчання студентів (тривалість та навантаження), враховуючи особливості показників вищої нервової діяльності кожного студента.

Для інформаційного суспільства потрібні такі спеціалісти, які вирізнялися б логічним мисленням, високим рівнем саморегуляції, вмінням раціонально розподіляти робочий час, самостійно підвищувати рівень професійної компетентності та збагачуватись особистісно, а також вміти виробляти власні продуктивні прийоми та способи розв'язання різноманітних задач, пов'язаних з реалізацією обраної професійної діяльності. В роботі [12] запропоновані методики, що допомагають студентам усвідомити особливості власного індивідуального стилю навчання; своїх сильних та слабких сторін і, таким чином, сприяють оптимізації навчальної діяльності.

праць, більшість доробок не знаходять практичного застосування. Потрібні механізми виявлення, відбору наукових ідей, синтезу, узагальнення, зберігання і розповсюдження знань; надання знанням споживчого характеру таким чином, щоб вони являли собою необхідну і доступну для користувача інформацію. Інакше кажучи ті механізми, які перетворюють результати досліджень — інтелектуальний продукт в інновації.

Науково-технічний прогрес зумовлює технологізацію не лише матеріального виробництва, а й сфери культури, гуманітарного знання. Тому, особливо для аналізу ДО, виникають нові категорії, що використовуються при аналізі промислових процесів. Згідно О. Петерса, Д. Кігена [15], ДО розглядається як індустріалізована форма освіти та порівнюється з промисловим виробництвом товарів, якому властиві; раціоналізація; поділ праці; механізація; масове виробництво; інновації. Сучасна педагогічна діяльність як процес все більш відповідає поняттю "технологія". Хоча висловлюються думки щодо обмеження використання цього поняття у педагогіці, помітна тенденція до впровадження апробованих технологічних знахідок, прагнення до уніфікації та стандартизації вимог. Тому особливу корисність мають роботи з стандартизації, уніфікації процесів навчання, орієнтування її на ефективне та економічне відтворення знань відповідно до заданих умов. Крім того, важливими є праці, присвячені розробці нових методів — виховних технологій особистісної орієнтації, що ґрунтуються на рефлексивно-вольових механізмах, механізмах співпереживання й позитивно-емоційного оцінювання, апелюють до самосвідомості, свідомого, творчого ставлення людини до суспільних норм і цінностей.

Відповідно до визначення, прийнятого ЮНЕСКО, інформаційні технології (ІТ) — це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації. обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням. їх практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні та культурні проблеми. Самі ІТ вимагають складної підготовки, великих первісних витрат і наукомісткої техніки. їх впровадження повинно починатися зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків у системах підготовки фахівців.

Дослідження українських науковців, що працюють в сфері розвитку ІТ в освіті, умовно поділено на групи:

- роботи, присвячені розробці новітніх інформаційних технологій, які використовуються при реалізації сучасних педагогічних систем (подання, зберігання, передача знань та інформації);
- роботи, присвячені процесам оптимізації управління освітніми системами; проблемам прийняття управлінських рішень в освітніх системах.

Потрібно відзначити, що проблеми подання та передачі знань, штучний інтелект є сферою інтересів багатьох вчених. Особливістю ДО є заміна "особистісного" навчаючого інтелекту "штучним", що потребує розвитку ІТ, які спроможні дозволити комп'ютерові виконувати низькорівневу інтелектуальну працю", фактично навчаючи студентів. Реалізувати роль педагога, здійснивши зворотний зв'язок в АНС, дають змогу технології, розроблені українськими вченими: аналізу зображень з компонентами для навчання та тестування та зворотнім зв'язком, засоби машинного лінгвістичного ана-

лізу, системи адаптивного навчання, інтелектуальні компоненти навчальних систем. Нажаль, фундаментальних робіт інноваційного характеру з програмної інженерії в сфері навчальних технологій небагато. Особистий інтерес мають роботи, що зроблені на стику інформатики, когнітології, фізіології, інженерії. Так, у [16] розроблено ІТ, яка дозволяє управляти когнітивними інформаційними процесами в системі "користувач — комп'ютер" та забезпечувати їх адаптацію до когнітивних особливостей користувача. В [17] розроблено модель суб'єкта навчання, яка у формалізованому вигляді містить профілі психофізіологічних характеристик і пізнавальних здібностей суб'єкта навчання, фактори часу реакції, прийняття рішення, рівень знань, здатність до навчання, що дає можливість адаптувати систему до конкретного суб'єкта навчання.

Роботи науковців, які віднесені до другої групи, присвячені проблемам формалізації та технічного втілення процесів організації та управління процесом навчання. Виклики, які суспільство кидає системі освіти, сформульовані в роботах науковців-соціологів. Освіта, яка виключає духовно-моральну складову й орієнтується лише на передачу максимального обсягу знань та освоєння технологій, не забезпечить професійної успішності фахівця й неминуче спричиняє кризу соціально-культурної та особистісної ідентичності. Освіта повинна пробудити в людині її духовність, волю до самопобудови, самоконструювання, інтерес до самопізнання й самовизначення. У зв'язку із цим надзвичайно важливими є соціологічні наукові дослідження освіти як соціокультурної системи, як каналу трансляції та відтворення культурних норм, цінностей, ідей, як простір генерування суспільної ідеології, яка разом із її носіями вросла в культуру й дасть свої результати. Отже, властивості освіти як чинника формування людського та соціального капіталу значною мірою залежить від того, як люди бачать суспільство, уявляють його майбутнє, наскільки вони інформовані як суб'єкти соціальної діяльності і як усвідомлюють суспільні процеси. Соціологія надає основні засоби інтелектуального аналізу, інтерпретації й розуміння соціальних змін в освіті та в економіці.

Українськими соціологами були розглянуті конфлікти — нестабільність усвідомлення особистістю свого місця в соціальних групах, соціальних структурах та загалом у соціальних ієрархіях; відсутність або антагоністичне визначення базових цінностей та ідеалів, національної ідеї, патріотичних почуттів, спотворення національної самосвідомості, відсутність орієнтації на національні цінності в повсякденному житті, традицій, уподобань, міжнаціональної терпимості та толерантності.

Механізмом вирішення конфліктів цього рівня мають стати системні інвестиції в людину, її постійне моральне та духовне вдосконалення, а головна роль у вирішенні конфліктів свідомісного рівня повинна бути відведена не лише державі, хоча вона є координатором, а також усім державним інститутам, включаючи інститут освіти.

Незважаючи на широту розглянутих питань, поза увагою соціологів залишилися такі важливі для розвитку освіти в цілому, зокрема ДО, питання, як: аналіз необхідного рівня загальної і професійної освіти для різних видів праці в суспільному виробництві; вивчення суперечностей між освітою (її змістом і рівнем) і реальним змістом праці, а також шляхів подолання цих суперечностей; дослідження впливу освіти на продуктивність праці, ефективність

виробництва та якості продукції; з'ясування ставлення індивіда до праці, його ідентифікації з трудовим колективом; вивчення взаємозв'язку освіти і рівня задоволення працею; вивчення взаємодії загальної та професійної освіти, взаємозв'язку політехнізму і професіоналізму в навчанні, їх впливу на формування особистості; вивчення ціннісних орієнтацій учнівської молоді та студентів, механізмів формування професійної орієнтації та реалізації життєвих планів випускників навчальних закладів.

Розглянуті напрацювання дослідників у різних наукових напрямках мають загальне економічне значення — підвищення якості ДО та ефективності процесу навчання забезпечуватимете підвищення попиту на означені послуги, тому всі вони повинні враховуватись в управлінні діяльністю та розвитком СДО.

ВИСНОВКИ

У статті згруповані та класифіковані основні напрями досліджень, які впливають на економічну ефективність ДО.

Теоретична значущість роботи полягає в реінтеграції знань як передумови реінтеграції праці й робіт; створення передумов для поєднання спеціалізованих і практично орієнтованих знань в єдине, цілісне знання, що є засадою ефективного розвитку інтелектуального капіталу.

Практична значущість роботи полягає в тому, що результати проведеного дослідження можна використовувати при розробці ефективних систем швидкого переміщення знань з їх неявної (імпліцитної) форми в явну форму — в область, в якій вони є загальним надбанням фахівців, і де знання вбудовані в товари і послуги, які доставляються споживачеві принципи управління мережевою взаємодією, що дає можливість здійснювати економічне проектування процесу управління розвитком ефективної системи дистанційної освіти.

Література:

- Соціальні та парадигмально-когнітивні детермінанти розвитку сучасної освіти: автореф. дис. д-ра філософ. наук: 09.00.10 [Електронний ресурс] / М.І. Романенко; Дніпропетр. нац. ун-т. — Д., 2003. — 32 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2003/03rmirso.zip>
- Сучасні тенденції розвитку та управління освітою: автореф. дис. д-ра філософ. наук: 09.00.10 [Електронний ресурс] / Д.І. Дзвінчук; АПН України. Ін-т вищ. освіти. — К., 2007. — 36 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2007/07ddiruo.zip>
- Філософський дискурс технократизму в освітніх концепціях ХХІ ст.: автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.10 [Електронний ресурс] / І.В. Малик; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2008. — 20 с.
- Інтернет-технології як засіб формування ціннісних орієнтацій студентства на шляху до інформаційного суспільства (на прикладі НТУУ "КПІ"): автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.10 [Електронний ресурс] / І.В. Піголенко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2007. — 20 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2007/07pivpnk.zip>
- Комунікативність в системі дистанційного навчання: фактори інтенсифікації: автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.10 [Електронний ресурс] / Г.Ю. Яценко; Ін-т вищ. освіти АПН України. — К., 2008. — 16 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2008/08ygnfi.zip>
- Маслоу А. Г. Мотивация и личность. — СПб.: Евразия, 1999. — 478 с. ISBN 5-80710016-6. [Режим доступу]: <http://poznasebya.com/psylib/books/masla-01/txt04.htm>
- Внутрішньоособистісні конфлікти студентів у період навчання у вузі: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 [Електронний ресурс] / Г.М. Дубчак; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. — Чернівці, 2000. — 19 с. — укр. [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2000/00dgmprv.zip>
- Категорія норми у дослідженні та регулюванні функціональних станів людини: автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.02 [Електронний ресурс] / Л.М. Балабанова; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. — К., 2001. — 32 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2001/01blmfls.zip>
- Особливості розвитку стресостійкості майбутніх правоохоронців у процесі професійної підготовки: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.09 [Електронний ресурс] / К.В. Кім; Ун-т цив. захисту України. — Х., 2008. — 18 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2008/08kkvppr.zip>
- Психологічні особливості осіб з різним рівнем стресостійкості (на прикладі працівників стресогенних професій): автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 [Електронний ресурс] / М.Е. Білова; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. — О., 2007. — 20 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2007/07bmerpsr.zip>
- Оцінка впливу екологічних факторів на психофізіологічну діяльність людини: автореф. дис. канд. біол. наук: 03.00.13 [Електронний ресурс] / М.В. Говта; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2009. — 19 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2009/09gmvpdl.zip>
- Розумова діяльність за умов переробки зорової інформації різного ступеня складності та успішність навчання учнів з різними типологічними властивостями вищої нервової діяльності: автореф. дис. канд. біол. наук: 03.00.13 [Електронний ресурс] / С.М. Хоменко; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2005. — 20 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2005/05hsmvnd.zip>
- Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань / В. Геєць // Економіка України. — 2004. — № 4. — С. 4—14.
- Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А. Чухно. — К.: ЛОГОС, 2003. — 617 с.
- Otto Peters on Distance education: The industrialization of teaching and learning / edited by Desmond Keegan / ISBN 0-415-10384-3. — London: 1994.
- Моделі, методи та засоби адаптації інформаційних технологій підтримки прийняття рішень і навчання до когнітивних можливостей користувачів: автореф. дис. д-ра техн. наук: 05.13.06 [Електронний ресурс] / М.Ф. Ус; Одес. нац. політехн. ун-т. — О., 2009. — 32 с. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2009/09umfkmk.zip>
- Применение методов адаптивной гипермедиа при разработке автоматизированных обучающих систем [Электронный ресурс] / А.П. Выродов, Д.Б. Костарев, С.В. Ковалева, А.Н. Батрак // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. Техн. науки. — 2008. — 11, № 1. — С. 45—50. — [Режим доступу]: <http://www.nbu.gov.ua/articles/2008/08vaphhm.htm>

Стаття надійшла до редакції 14.03.2011 р.